

Terry ja Hopey (1987)

Mechanics

Lehdessä nimeltään **LOVE & ROCKETS** yhdistyy amerikkalaisen sarjakuvan menneisyys ja tulevaisuus - ja samalla myös pohjoinen ja eteläinen perinne kohtaavat siinä toisensa. Se on ilmestynyt vuodesta 1982 lähtien, mutta siinä julkaistujen sarjakuvien saamista suomen kielelle on jouduttu odottamaan aina vuoteen 1990 saakka....

RAKETTEJA JA RAKKAUTTA

P.A. MANNINEN

Tilanteissa ei kaikeksi pitäisi olla mitään ihmettelemistä: Aku Ankkaa lukuun ottamatta on amerikkalaismaailman sarjakuvalehtisarjakuvien levittäminen Suomessa ollut melkoisen kapeaa. Jopa supersankareilla - jotka sentään ovat USA:n näkyvin panos ihmiskunnan visuaaliseen kulttuuriin - on ajoittain ollut vaikeaa täällä Ultima Thulessa.

Joskus laannoisella pysähtyneisyyden ajalla saattoi suuri osa suomalaisista sarjakuvaharrastajista otaksua, että ranskalaisten albunien rinnalla *Hämähäkkimies* on vain tyhmää roskaa. Kokonaisuutena tarkastellen tasooerot USA:n ja Euroopan sarjakuvatuotosten välillä eivät kuitenkaan koskaan muodostuneet kovin merkittäviksi. Tyyllisiä eroja tällöin oli, mutta "tyyli" on aivan eri asia kuin "taso". Juttu vain on niin, että tyyliä on ymmärrettävä ennenkuin sitä voi arvostella.

Tällä hetkellä tilanne on jo toinen. Supersankarit ovat olleet jo jonkin aikaa säännöllisesti esillä suomennoksina ja sarjakuvakauppojen toiminta on tuonut nimenomaan amerikkalaiset sarjakuvat aikukielisinä helposti saataville. Amerikkalaisten sarjakuvalehtien tyyli alkaa olla jo peruuttamattomasti tuttua. Aika voi olla kypsä jo Love & Rocketsillekin.

Love & Rockets-lehden lakana ovat meksikolaista sukujuurta olevat veljekset **Marlo**, **Jaime** ja **Gilbert Hernandez**. Mario tosin on piirtänyt lehteen vain suhteellisen vähän sarjakuvia, mutta hän oli vastuussa lehden alkuperäisen omakustanneversion julkaisusta ja veljeksistä vanhimpana toimi tietyksi esikuvana Jaimeille ja Gilbertille.

Comics Journalin numerossa 126 julkaisussa laajassa haastattelussa veljekset sanoivat harrastaneensa sarjakuvia lähestulkoon niin kauan kuin kykenevät muistamaan. He

Luba ja Heralcio

lukivat lapsina innokkaasti sellaisia lehtiä kuten *Dennis the Menace* ja *Archie*: joista heidän myöhempäänkin tuotantoonsa on etsiänyt havaittavia vaikutteita. (Kuinkahan moni suomalainen sarjakuvataiteilija kehtaisi tunnustaa lukeneensa *Ville Vallatonta* ja *Justusta*?) Innoituksen lähteitä olivat myös Marvelin supersankarit (varsinkin **Jack Kirbyn** ja **Steve Ditkon** piirtäminä) ja monet muutkin USA:laisen sarjakuvatuotannon tyyliä ja tekijät **Charles M. Schulzista Harvey Kurtzmaniin** ja **Robert Crumbiin**.

Liioittelematta voi siis sanoa, että Hernandez-veljesten tuotannossa yhdistyy koko USA:n sarjakuvalehtien traditio. Käytetyt ilmaisukeinot ovat periaatteessa tuttuja ja sarjakuvakerronta on kaikin tavoin selkeää. Sisällön suhteen veljekset sen sijaan ottavat huomattavasti etäisyyttä traditioihin. Sekä Gilbert että Jaime kuuluivat aikanaan Los Angelesin punkkaripiireihin ja tuon ajan antama asennekasvatus näkyy heidän sarjakuvissaan. Kun he ottavat käsitellynsä "sarjakuvaksi" kutsutun kulttuurimuodon, se hajotuu, tuhoutuu ja rakentuu uudestaan. He rakastavat esikuviaan, mutta eivät kunnioita niitä liikaa. Never mind the bollocks...

Omakustanteinen Love & Rocketsin esikoinumero toimitettiin vuonna 1982 arvosteltavaksi Comics Journal-lehteen, jonka toimintaa pyörittämään muodostettu Fantagraphics-yhtiö oli samaan aikaan etsimässä kustantamisen arvoista sarjakuvaa. Sattuma oli onnekas. Hernandez-veljekset päätyivät kulttuurisankareiksi ja Fantagraphicsin sarjakuvatuotanto lähti tuosta pisteestä kehittymään monimuotoiseksi, laajaksi ja uskaliaaksi. Tuohon tuotantoon ovat sisällyneet esimerkiksi **Daniel Clowesin** postmodernit kauhutarjaukset (lehdet *Lloyd Llewellyn* ja *Eightball*), **Peter**

Baggen karrikoitu realismi (*Neat Stuff*) ja **Dennis Wordenin** ruma maailmankuva (*Stickboy*).

Jaime Hernandez on piirtänyt Love & Rockettiin lähinnä laajasti poimuilevaa sarjakuvaa, jonka nimi oli aluksi *Mechanics*, mutta joka hieman muotoaan muutettuaan on tullut tunnetuksi nimellä *Locas*. Tai oikeastaan kyseessä on kyllä kaksi eri sarjakuvaa. Niissä vain on osittain samat päähenkilöt: joukko nuoria naisia ja heidän ystäviään.

Mechanics kertoi lähinnä Maggieestä, joka toimi "prosolaarisena mekaanikkona" (?) ja korjasi rakotteja. Siinä sivussa hän joutui mukaan seikkailuun, johon avaruuslasten lisäksi liittyi dinosaurusia, vallankumouksellisia ja Rena Titaanon, naisvapaapäin entinen mestari.

Mechanics yhdisti vanhat seikkailuelokuvat ja -sarjakuvat punk-aiakauden mentaliteettiin. Tarina olisi voinut tapahtua 1930-luvun elokuvista ylijääneissä kulisseissa, joissa uudet sankarit hikoilevat, ikävystyvät ja juovat viinaa.

Locasissa Maggie jää hieman taka-alalle, tai pikemminkin hänestä luee vain yksi osa meksikolaisten rumalla esikaupunkialueella kuljeskelevaa nuorisoujoukkoa. Siihen kuuluu mm. Hopey, Maggieen paras ystävä - biseksuaalinen basisti, jonka bändi joutuu hevonen kuusesta lämmittelijäksi "Saatanan Orjille". Maggie menee töihin hampurilaisbaariin ja lihoi. Jengisodan uhka tuo machoisen väkivallan liiankin lähelle. Aiheista, joiden oikeastaan pitäisi olla arkipäiväisiä ja pieniä, kasvaa viihdyttäviä tarinoita, jotka kuitenkin vaikuttavat myös vakavina kommentteina ihmiselämään tilasta.

Mechanics oli science fictionia (tai kenties sen parodiaa), mutta Locasiksi kehittyessään se siirtyi hyvin lähelle arkirealismia. Tosin sen antama kuva arkipäivästä on pohjimmiltaan hyvinkin tyyllitelty. Nokkela dialogi tuo tavalliseen elämään uuden dimension. Hämmästyttävät kommentit tapahtumia älykkäästi, vaikka muuten toimisivat kuin psykoopaatit.

Jaime Hernandezin kerrontatyyli oli Mechanicsissa joskus kokeileva ja sekavakin, mutta Locasille on ominaista varsin yksinkertainen ilmaisu. Useimmilla sivuilla kuvat on asetettu kolmeen riviin, kuten oli tapana monissa klassisissa amerikkalaisissa sarjakuvalehtisarjakuvissa (esim. *Spiritissä*). Suuremmatkaan kuvat eivät edusta mitään keinotekoisia kikkailua. Jaime piirtänyt tyyli on aina ollut aivan konventionaalisella tavalla selkeä ja kaunis, mihin taidopinnoilla varmaankin on ollut osansa. Jaime piirtää yksinkertaisesti ja mustavalkoisuutta oivaltavasti hyväksikäyttäen ja saa sisällytetyksi kuviinsa enemmän loistoa kuin moni nelivärisiä sarjakuvia piirtävä taiteilija. **Greta Garbon** elokuvat olisivat saattaneet näyttää Locasilta, jos Garbo olisi ollut punkkari.

Mechanicsin ja Locasin lisäksi Jaimeilla on ilmestynyt joitakin lyhyempiäkin sarjakuvia Love & Rocketsissa. Mielestäni hän olisi saanut jatkaa *Rocky & Fumble* -sarjaa pidemmällekin kuin niihin vain muutamaan numeroon, joihin se sisältyi. Tarina kertoi tytöstä, joka seikkailee lemmikkirobotinsa kanssa ja löytää vaikkapa ulkoavaruuden takapihan aidan takaa. Idea oli Locasia naivistisempi, mutta se tietysti vain lisäsi sarjan pötköä sadunomaisuutta.

Sydänsurujen keittoa...

Maggie (1987)

italialaisesta neorealismista – ja yhdistämällä sukulaistensa tarinat neorealismiin Gilbert sai syntymään sarjakuvan Heartbreak Soup, joka Locasin tapaan on jatkunut Love & Rocketsissa numerosta toiseen useampiin osiin jaettuina jatkosarjoina.

Luin itse Love & Rocketsia ensimmäisen kerran silloin kun Heartbreak Soup oli juuri alkamassa. Olin välittömästi sitä mieltä, että kyseessä on eräs maailman parhaista sarjakuvista. Tästä mielipiteestä en ole luopunut vielä.

Heartbreak Soup kertoo elämästä syrjäisessä Palomarin kylässä jossakin Keski-Amerikan valtiossa. Sen asukkaat on luonnehdittu pikkularkasti – tavallaan kärjistään, mutta suoranaista liioittelua välttämällä. Kaikki sarjakuvassa esiintyvät henkilöt (ja heitä on paljon) saavat ikeoman persoonallisuuden. Henkilökuvauksen rikkautta vielä korostaa se, että tarina lainheitti aikatasolta toiselle. Takaukset ovat toisinaan varsin pitkiä ja niiden kautta henkilökuvaus saavat lisä ominaisuuksia: lukija saa tietää, millaista elämää Palomarin sa vietetään aikaisemmin – ja miten se vaikuttaa ns. nykyhetkeen. (Vastaavanlaisia tarinarakennetta on havaittavissa kyllä Locasissaakin. Rakenteellisesti Jaimen ja Gilbertin sarjakuvat muistuttavat läheisesti toisiaan, vaikka piirrostyylin suhteen ne eroavatkin jyrkästi.)

Heartbreak Soupissa ei oikeastaan ole varsinaista päähenkilöä. Todellisena (ja aina lasiaolevana) sankarina on koko kyläyhteisö. Tuutamat hahmot tosin nousevat hieman uita näkyvämmiin esille. Luba on kylän "badora" (kylvetäjä), jonka lapsilauman jokaisella osasella on eri isä. Hänessä voi nähdä vivahteita neorealismien vahvoista naisahmoista (joita esitti vaikkapa Anna Magnani.) Heralcio on kylän pojista ainoa, joka pääsee kaupunkiin opiskelemaan. Hänellä on tärkeä osa jo ensimmäisessä Heartbreak Soupin jaksossa, jossa hän havaitsee kykenevänsä näkemään kummituksia.

Heartbreak Soupin yhteydessä ei voi välttää käsitellä "maaginen realismi". Palomar muistuttaa tavallaan Gabriel Garcia Márquezin teoksesta Sadan vuoden yksinäisyys tunnettua Macondoa. Gilbert Hernandez on tehnyt lietoisen matkan kohti sukunsa kulttuurillisia alkulähteitä – ja siinä yhteydessä hän on osunut samaan kansanomaisen kulttuurin kerrostumaan, jolle omaleimaisuuteen pyrkinyt latinalaisamerikkalainen kirjallisuuskin on rakentunut. Diktatuuriin perustuksessa tikuuden ja muiden järjellä mitattavaa järjestystä vastustavien ilmiöiden kuvaaminen edusti vapauttavaa voimaa. Jotakin sellaista välittyi myös Heartbreak Soupista, joka tavallaan on myös emansipatorisessa kapinassa järjestystä vastaan. Se yhdistää toisiinsa realismin ja surrealismien. Sinänsä selkeissä tarinoissa on sivujuonteita, joita ei selitetä, ja jotka oikeastaan ovatkin kaikenlaisten selitysten ulottumattomissa.

Gilbertin sarjoista voidaan vielä mainita Errata Stigmata. Sitä on julkaistu muutamissa Love & Rocketsin numeroissa ja se lienee kommentti Gilbertin saamaan tiukkaan katollaiseen kasvatukseen. Errata Stigmata on pienikokoinen nainen, joka saa ruumiiseensa Jeesuksen haavat, vaikka ei omien sanojensa

aina nousi (tai laskeutui tms.) kaatamaan pilvenpiirtäjiä ja pelottelemaan ohikulkijoita. Gilbert Hernandez käsitteli aihetta vailla kunnioituksen häivääkään. Itse olen aina jaksanut huvittua kohtauksesta, jossa palvelija tulee toteamaan:

Music for Monsters oli suunnattoman hauska, mutta Gilbert ilmeisesti havaitsi sen liukuvan liiankin lähelle Jaimen tekemiä sarjakuvia – ja siitä syystä oli aihelta siirtä aivan toisenlaiseen aihepiiriin.

Hernandez-veljesten sukulaiset muistivat ajan, jolloin he vielä asuivat Meksikossa. Gilbertin mieleen oli heidän tarinoidensa pohjalta jäänyt elävä kuva sukunsa historiasta. Hän oli myös kiinnostunut elokuvista – varsinkin

Palomar...

sa mukaan edes "erota apostolia ja helvetin onkeliä toisistaan".

Gilbert Hernandezin piirrostyylillä on selvästi Jaimen siisteydestä poikkeavaa – painokasta ja ekspressiivistä. Lähin vertailukohde amerikkalaisessa sarjakuvassa lienee Harvey Kurtzman.

Love & Rockets on kokonaisuutenaan ottaen hyvin erikoinen ilmiö. Hernandez-veljekset ovat selvästikin saaneet vaikutteita koko perinteisestä amerikkalaisesta populaarikulttuurista, sen supersankareista ja hirviöistä. Nämä vaikutteet ovat kuitenkin heidän käsitteilyssään taipuneet muotoon, jossa niiden merkitykset eivät enää ole entisellään. Siinä missä tyyppillinen amerikkalainen sarjakuva pyöri pönäkän miespäähenkilön ympärillä, kuvaa Love & Rockets useimmiten naisia. Kerrotut tarinat eivät ole suoraviivaisia. Ne ikään kuin hapullevat eteenpäin. Ne ovat täynnä etsimistä, löytämistä ja kadottamista. Kuitenkin tuo kaikki on kerrottu hyvin viihdyttävästi. Love & Rockets yhdistää undergroundin overgroundiin ja saa aikaan toimivan synteesin. Tätä vastakohtien yhdistämistä kenties kuvaa myös julkaisun nimi, joka yhdistää kaksi kaukaista käsitettä. Tai kenties matka raketeista rakkauteen ei olekaan niin kovin pitkä.

Vuoden 1989 loppuun mennessä Love & Rockets-lehteä oli ilmestynyt 31 numeroa. Sen vanhimpiä numeroita saattaa olla varsin vaikeaa löytää nykyisin (lukuunottamatta ensimmäistä Fantagraphicsin julkaisemaa nu-

meroa, josta on otettu uusintapainos). Lehdessä julkaistut sarjakuvat on tosin koottu albumeihin, joita on pidetty tarjolla jatkuvasti. Fantagraphics on julkaissut kolme kokoalbumia Love & Rocketsin alkutaipaloesta ja myöhempiä Locasin ja Heartbreak Soupin jaksoja on koottu omiin albumeihinsa. Jotkut lukijat pitävät enemmän jommasta tai kummasta veljeksestä, joten albumin eriyttäminen on sinänsä luonnollinen ratkaisu. Lisäksi varsinaisessa L&R-lehdessä julkaisemattomista Hernandez-sarjoista on koottu erillinen Love & Rockets Bonanza -lehti ja englantilainen Titan Books on painattanut omal versionsa veljesten sooloalbumeista.

Tarjonta on siis hämmentävän monitahtoista – varsinkin kun muistetaan vielä, että Mechanics on ilmestynyt erillisinä lehtinäkin värillisenä minisarjana ja että Hernandez-veljekset olivat mukana tekemässä Mr. X -lehden ensimmäisiä numeroita, joista on koottu albumikin... Mutta Love & Rockets ON kaiken tämän tohinaan arvoista, tietenkin.

©1986 Marvel Entertainment Group

"NAAMIOT ALAS JA AURINKOON!"

Olemme täydellisesti kuntosuoritettuja voimamiehiä.

Oli kesä tai talvi, aurinko porottaa jossain päin, mutta hyväkään rusketus ei korvaa kunnan seikkailua.

Ota meidät matkalle mukaan. Palaat voittajana. Lehtipisteestä.

MARVEL

TERÄSMIES

MUSTA NAAMIO

SARJAKUVAT ilon ja älyn HÖLKKÄÄ

©1988 King Features Syndicate

TILAAJAPALVELU PUH. 931 - 111 900